

Pohjoismaiden
ministerineuvosto

POHJOLA 2026

Yhdessä muuttuvina aikoina

Tanskan ja Färsaarten Pohjoismaiden
ministerineuvoston puheenjohtajakausi 2026

SISÄLLYS

Pääministerin ja maakuntahallituksen puheenjohtajan esipuhe	3
Yhteistyöministerien esipuhe	5
Pohjola: Maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä	7
Puheenjohtajakauden monialaiset painopistealueet	11
Vihreä Pohjola	16
Kilpailukykyinen Pohjola	23
Sosiaalisesti kestävä Pohjola	28
Pohjoismaiden liittolaisuus varmistettava muuttuvina aikoina	37
Tietoja tästä julkaisusta	38

Pääministerin ja maakuntahallituksen puheenjohtajan esipuhe

Tanskan pääministeri Mette Frederiksen ja Färsaarten maakuntahallituksen puheenjohtaja Aksel V. Johannesen

Kuva Statsministeriet & Erla Rajani Ziskasen

Pohjola on uuden ajan kynnyksellä.

Takapihallamme käydään sotaa Venäjän raakojen sotatoimien edettyä Ukrainassa. Demokratiamme altistuvat misinformaatiotulvalle, ja hybridihyökkäykset koettelevat yhteenkuuluvuuttamme.

Tällaisena aikana, jolloin maailmassa on niin paljon epävarmuutta, on ratkaisevaa, että pidämme yhtä Pohjolassa. Maamme ovat vahvoja, ja niitä yhdistää ainutlaatuinen yhteiskuntamalli, jolle on ominaista muun muassa suuri luottamus, pitkä yhteinen historia ja syvälle juurtunut yhteistyö. Tätä yhteisöllisyyttä tarvitsemme nyt. Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajakauden otsikko vuonna 2026 on *Pohjola: Yhdessä muuttuvina aikoina*.

Kun maailma muuttuu ympärillämme, emme voi emmekä saa pysähtyä. Ruotsin ja Suomen Nato-jäsenyyden myötä pohjoismainen perheemme on tullut lähemmäs toisiaan. Meillä on iso tehtävä joka puolella Pohjolan kahdeksaa maata vaaliessamme arvojamme ja hyvinvointiyhteiskuntaamme.

Tämä edellyttää entistä tiiviimpää yhteistyötä. Aloja, joissa yhteistyötä tarvitaan, ovat yhteiskuntaturvallisuus ja huoltovarmuus, varautuminen, rajat ylittävän rikollisuuden torjunta, Pohjolan kilpailukyvyyn vahvistaminen, vihreä siirtymä ja erityisesti lasten ja nuorten suojeleminen digitaalisella aikakaudella. Pyrimme päivittämään pohjoismaista perustuslakia, Helsingin sopimusta,

tavoitteenamme mahdollistaa Färsaarten, Grönlannin ja Ahvenanmaan täysjäsenyys pohjoismaisessa yhteistyössä.

Grönlanti osallistuu joihinkin toimiin Pohjoismaiden ministerineuvostossa, mutta se ei jaa Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2026 puheenjohtajuutta Tanskan ja Färsaarten kanssa. Sen sijaan Grönlanti osallistuu aktiivisesti prosessiin, joka koskee komitean perustamista Helsingin sopimuksen päivittämiseksi, mikä on myös ratkaisevaa sille, tunnustetaanko Grönlanti tasavertaiseksi yhteistyökumppaniksi pohjoismaisessa yhteistyössä.

Pohjoismailla on oltava tiiviit yhteydet muuhun maailmaan. Uudessa geopoliittisessa tilanteessa emme voi luottaa siihen, että kaikki pysyy ennallaan. Siksi haluamme vahvistaa yhteistyötä niiden maiden kanssa eri puolilla maailmaa, jotka jakavat arvomme.

Muuttuvina aikoina Pohjolan on pysyttävä maailman integroituneimpana ja kestävimpänä alueena. Siitä on hyötyä Pohjolle ja se on inspiraatioksi muulle maailmalle.

Odotamme innolla pohjoismaisen yhteistyön jatkamista.

Yhteistyöministerien esipuhe

Tanskan pohjoismainen yhteistyöministeri Morten Dahlin ja Färsaarten pohjoismainen yhteistyöministeri Bjarni Kárason Petersen

Kuva By-, Land- og Kirkeministeriet & Amy Hansen

Maailmassa tarvitaan tällä hetkellä enemmän pohjoismaisia arvoja, ei vähempää. Sillä meillä täällä Pohjolassa on tiettyjä vahvuustekijöitä. Puheenjohtajakaudellamme haluamme saattaa kaikki kahdeksan Pohjoismaata entistä lähemmäs toisiaan ja kohti pääministerien visiota Pohjolasta maailman integroituneimpana ja kestävimpanä alueena.

Tämän toteuttamiseksi työskentelemme tiettyjen politiikan alojen parissa ja toisaalta keskitymme erityisesti kansalaisyhteiskunnassa tehtävän yhteistyön vahvistamiseen Pohjolassa. Pohjola muodostuu ensisijaisesti Pohjoismaiden asukkaista.

Pohjoismaat ovat monilla alueilla tiiviisti yhteydessä toisiinsa. Tämä koskee sekä Pohjolan rikasta kulttuuriperintöä, fyysistä infrastruktuuria, yhteiskuntamallia, Pohjolassa puhuttavia kieliä, Pohjolan demokratioita että vahvoja kansalaisyhteiskuntia. Nämä eri osat saattavat olla uhattuina nyt ja tulevaisuudessa, etenkin geopoliittisten jännitteiden vuoksi. Pohjoismaiden ministerineuvosto päätti käynnistää uudet ja tärkeät toimet Pohjolan yhteiskuntaturvallisuuden ja varautumisen varmistamiseksi Venäjän aloitettua täysimittaisen hyökkäyssodan Ukrainaa vastaan. Nämä toimet ovat erityisen huomion kohteena puheenjohtajakaudellamme.

Tämä koskee myös Pohjolan demokratioita, joita emme voi pitää itsestäänselvyytenä. Näemme, miten lisääntyvä misinformaatio leimaa julkista keskustelua ja pyrkii haastamaan yhteenkuuluvuutta sen sijaan, että tuotaisiin osapuolia lähemmäs toisiaan.

Pohjolan kilpailukyky on pohjimmiltaan vahva, mutta sitä on vahvistettava edelleen. Sääntelyn ja byrokratian lisääminen estää yrityksiä ja yrittäjiä hyödyntämästä koko potentiaaliaan. Olemme tästä syystä käynnistäneet Pohjolan kilpailukykyä koskevan analyysin, jonka tulokset esittelemme puheenjohtajakautemme aikana. Odotamme innolla työskentelyä analyysin päätelmien parissa ja puheenjohtajakauttamme.

Pohjolassa pidämme yhtä. Yhteenkuuluvuus on harvoin ollut tärkeämpää.

Kuva Adam Mørk/Visit Denmark. Nicolai Perjesi/Copenhagen Capacity. Colin & Meg/Unsplash.

Pohjola: Maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä

Pohjoismaiden pääministerit hyväksyivät vuonna 2019 vision Pohjolasta maailman kestävimpanä ja integroituneimpana alueena vuoteen 2030 mennessä. Visio 2030 sisältää kolme strategista prioriteettia: **vihreä, kilpailukykyinen ja sosiaalisesti kestävä Pohjola**. Ne ovat kunnianhimoisia ja tärkeitä tavoitteita. Tämän vuoksi Tanska ja Färsaaret kiinnittävät puheenjohtajakaudellaan huomiota siihen, että uusia, vuosien 2025–2030 yhteistyöohjelmia ja työsuunnitelmia noudatetaan tarkasti.

Visio 2030

Kilpailukykyinen Pohjola

Haluamme yhdessä edistää Pohjolan vihreää kasvua, joka perustuu tietoon, innovointiin, liikkuvuuteen ja digitaaliseen integraatioon.

Vihreä Pohjola

Haluamme yhdessä edistää yhteiskuntiemme siirtymistä vihreään talouteen sekä hiilineutraaliutta ja kestävää kierto- ja biotaloutta.

Pohjolasta tulee maailman kestävin ja integroitunein alue

Sosiaalisesti kestävä Pohjola

Haluamme yhdessä edistää osallisuutta, tasa-arvoa ja yhtenäisyyttä alueella, jossa on yhteiset arvot ja jossa vahvistetaan kulttuurivaihtoa ja hyvinvointia.

Tavoitteet on saavutettava määräajan kuluessa

Pohjoismaiden ministerineuvosto esitteli vuonna 2023 tilannekatsauksen Visio 2030:n parissa tehdystä työstä. Katsauksesta käy ilmi, että Pohjola on yleisesti ottaen edelleen saavuttamassa tavoitteensa olla **maailman kestävin ja integroitunein alue**. Tämä koskee erityisesti visiota kilpailukykyisestä ja sosiaalisesti kestävästä Pohjolasta, sen sijaan vihreää Pohjolaa koskevan vision toteutumisessa on vielä parantamisen varaa.

Vihreä Pohjola

Vuoden 2023 tilannekatsaus osoittaa, että Pohjolalla on edessään huomattavia haasteita useilla osa-alueilla, kun on kyse vihreää Pohjolaa koskevien tavoitteiden toteutumisesta nyt ja kohti vuotta 2030 mentäessä. Vaikka kehitys yleisesti ottaen kulkeekin oikeaan suuntaan, useat indikaattorit osoittavat vauhdin olevan riittämätön, jotta Visio 2030:n tavoitteet voitaisiin saavuttaa. Tanska ja Färsaaret keskittyvät puheenjohtajakaudellaan edistämään visiota Pohjolasta maailman vihreimpänä alueena.

Kilpailukykyinen Pohjola

Vuoden 2023 tilannekatsauksen mukaan Pohjola on oikealla tiellä ja voi saavuttaa kilpailukykyistä Pohjolaa koskevan tavoitteensa vuoteen 2030 mennessä. Lähtökohtana ovat **vihreä kasvu, innovointi, liikkuvuus ja kiertotalous**. Mikäli nykyinen kehitys jatkuu, Pohjolasta on tulossa entistä kilpailukykyisempi alue vuonna 2030. EU:n yleiseen kilpailukykyyn kohdistuu kuitenkin paineita. Tanska ja Färsaaret keskittyvät puheenjohtajakaudellaan siihen, miten voimme Pohjolassa vallitsevien hyvien edellytysten avulla edistää kilpailukykyyn vahvistumista edelleen sekä Pohjolassa että muualla Euroopassa.

Sosiaalisesti kestävä Pohjola

Vuoden 2023 tilannekatsaus osoittaa, että Pohjoismaat ovat yleisesti hyvää vauhtia saavuttamassa **sosiaalisesti kestävä ja tasa-arvoisen alueen** tavoitteet. Pohjolalle on ominaista kansalaisten hyvä terveys, korkea työllisyys, korkea luottamus ja matala rikollisuusaste. Pohjoismaissa on kuitenkin vielä parantamisen varaa kansalaisten koetun hyvinvoinnin suhteen. On tärkeää, että Tanska ja Färsaaret jatkavat puheenjohtajakaudellaan vahvaa keskittymistä sosiaaliseen kestävyteen ja tasa-arvoon Pohjolassa.

Koko Pohjolan integraatio

Jotta Pohjola voi kutsua itseään maailman integroituneimmaksi alueeksi vuonna 2030, meidän on varmistettava, että **kaikki kahdeksan Pohjoismaata ovat integraatiossa mukana**. Tämä ei koske ainoastaan integroitumista tietyillä politiikan aloilla ja 12 rajakomiteassa, vaan yhtä lailla parlamentaarista yhteistyötä Pohjoismaiden neuvostossa ja hallitustenvälistä yhteistyötä

Pohjoismaiden ministerineuvostossa. Pohjolassa on kahdeksan maata, ja Pohjolan integraatio edellyttää kaikkien maiden osallistumista.

Pohjoismaisen yhteistyösopimuksen eli Helsingin sopimuksen päivittäminen

Helsingin sopimus säätelee pohjoismaista yhteistyötä, ja sitä kutsutaan usein Pohjolan "perustuslaiksi". Sopimus tuli voimaan 1. heinäkuuta 1962, ja se on siitä lähtien luonut pohjan hyvin toimivalle ja syvälle yhteistyölle kaikkialla Pohjolassa. Sopimusta on päivitetty useaan otteeseen, viimeksi 2. tammikuuta 1996. Päivitysten avulla on toistuvasti varmistettu maiden välisen yhteistyösopimuksen mukauttaminen, ja samalla on huolehdittu siitä, että yhteistyö on toiminut mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti. Tanskalle ja Färsearille on tärkeää, että **pohjoismainen yhteistyö pysyy ajankohtaisena** ja toimii parhaalla mahdollisella tavalla näinä muuttuvina aikoina – emme halua vaarantaa yhteistyötä millään tavoin. Poliittinen tilanne vuonna 1996 oli hyvin erilainen verrattuna tilanteeseen nyt, 30 vuotta myöhemmin vuonna 2026. Tämän on heijastuttava yhteistyöhön, jonka avulla käsittelemme tilannetta.

Pohjoismaiden neuvoston jäsenet hyväksyivät yksimielisesti vuoden 2024 istunnossa Pohjoismaiden hallituksille annettavan suosituksen Helsingin sopimuksen päivittämisestä muun muassa siltä osin, että itsehallintoalueet voivat saada **täysjäsenyyden Pohjoismaiden neuvostossa ja Pohjoismaiden ministerineuvostossa**, mikäli ne sitä toivovat ja niiden perustuslailliset puitteet sen sallivat. Yhteistyöministerit päättivät 4. huhtikuuta 2025 nimetä juridisen selvityksen laatijan, joka saa tehtäväksi tutkia Helsingin sopimuksen päivittämiseen liittyviä kansallisia, EU-oikeudellisia sekä kansainvälisoikeudellisia kysymyksiä. Selvitys valmistuu Pohjoismaiden ministerineuvoston Suomen ja Ahvenanmaan puheenjohtajakauden aikana.

Tanska ja Färsearet seuraavat juridisen selvityksen parissa tehtävää työtä ja jatkavat Helsingin sopimuksen päivittämistä yhteistyöministerien johdolla.

Integroitu Pohjola ilman rajaesteitä

Jotta tavoite maailman integroituneimmasta alueesta on mahdollista saavuttaa, on kahdeksan Pohjoismaan väliset rajaesteet poistettava mahdollisimman kattavasti. Vuonna 2024 hyväksyttiin rajaesteneuvoston uusi organisaatiomalli. Tämän myötä rajaesteneuvosto on aikaisempaa modernimpi ja operatiivisempi, ja se voi neuvoa ministerineuvostoa uusista toimenpiteistä ja parannuksista rajaesteiden poistamiseksi. Vuonna 2026 rajaesteneuvosto on nelivuotisen toimikautensa puolivälissä. Siksi Tanska ja Färsearet tekevät erityisen tiivistä yhteistyötä rajaesteneuvoston kanssa vuonna 2026 laadittavan väliarvioinnin tiimoilta. **Tanskalle ja Färsearille on keskeinen prioriteetti, että työ rajaesteiden poistamiseksi toimii mahdollisimman hyvin** kansalaisten ja yritysten

eduksi. Meidän on myös voitava tehdä yhteistyötä rajavalvonnan kaltaisten välineiden hyödyntämiseksi rajat ylittävän, järjestäytyneen ja jengirikollisuuden torjunnassa, sillä se on suuri ja kasvava haaste Pohjoismaissa, ks. luku *Järjestäytynyt ja jengirikollisuus*. Meidän on jatkossakin pidettävä yhtä, Pohjola on yksi suuri yhteisö, jossa voimme luottaa toisiimme.

Tehokkain tapa rajaesteiden vähentämiseksi Pohjolassa on välttää niiden syntyminen. Pohjolassa on tätä varten erilaisia käytäntöjä. Esimerkiksi Tanskassa ja Färseillä on laissa säädetty, että kaikessa uudessa lainsäädännössä on otettava huomioon, syntyykö uusien lakien myötä uusia rajaesteitä Pohjolaan.

Kuva Visit Faroe Islands. Daniel Rasmussen/Copenhagen Capacity. Johan Nilsson/Øresundsbron/Visit Denmark.

Puheenjohtajakauden monialaiset painopistealueet

Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajakauden aikana Tanska ja Färsaaret keskittyvät **useasta eri näkökulmasta yhteiskuntaturvallisuuden vahvistamiseen ja Pohjolan rooliin maailmassa.**

Yhteiskuntaturvallisuuden vahvistaminen

Tanska ja Färsaaret keskittyvät puheenjohtajakaudellaan erityisesti yhteiskuntaturvallisuuden vahvistamiseen Pohjolassa. Työssä nojataan Pohjoismaiden ministerineuvoston Suomen ja Ahvenanmaan puheenjohtajakaudella vuonna 2025 toteuttamiin tärkeisiin toimiin, joiden keskiössä olivat yhteiskuntaturvallisuus ja varautuminen.

Pohjolan kestävyyttä on vahvistettava tulevien kriisien ja hybridihyökkäysten varalta. Jotta tämä onnistuisi, integraatio on ulotettava kaikkiin kahdeksaan Pohjoismaahan, ja samalla kaikkien maiden osallistumista on lisättävä. Tämä koskee sekä häiriönsietokykyä että toimintakykyä kaikilla vastuualoilla. Yksittäiset ministerineuvostot keskittyvät tästä syystä Tanskan ja Färsaarten puheenjohtajakauden aikana erityisesti siihen, miten niiden politiikan aloja voidaan kehittää kokonaisvaltaisen yhteiskuntaturvallisuuden vahvistamiseksi Pohjolassa. Tanska ja Färsaaret haluavat myös jatkaa ministerineuvostojen ja muiden pohjoismaisten toimijoiden välistä yhteistyötä yhteiskuntaturvallisuuden edistämiseksi, *ks. kaavio 1.*

Yhteiskuntaturvallisuutta ja varautumista koskevan pohjoismaisen yhteistyön ansiosta Pohjola on paremmin varustautunut tulevien kriisien ja hybridiuhkien varalta

Kuvio 1 Yhteiskuntaturvallisuus on yksi Pohjoismaiden ministerineuvoston poikkihallinnollisista painopistealueista, jonka kaikki ministerineuvostot nostavat esiin kontekstissa, jossa EU, Nato ja Haga-yhteistyö asettavat yleiset puitteet ottaen huomioon kansalliset turvallisuusnäkökulmat.

Huoltovarmuuden vahvistaminen Pohjolassa

Huoltovarmuudella on ratkaiseva merkitys yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitämisessä, ja se on keskeinen elementti yhteiskuntaturvallisuuden vahvistamisessa. Tanska ja Färsaaret asettavat puheenjohtajakaudellaan Pohjolan huoltovarmuuden etusijalle, mikä **auttaa varmistamaan yhteiskunnan kannalta kriittisten resurssien saatavuuden**.

Tanska ja Färsaaret haluavat edistää **vahvaa ja sopeutumiskykyistä Pohjolaa** priorisoimalla huoltovarmuutta koskevan vahvan yhteistyön rakentamista Pohjolassa, jossa maat tukeutuvat toisiinsa tulevien huoltovarmuuskriisien hallinnassa. Tanska ja Färsaaret aikovat siksi **vahvistaa uutta pohjoismaista huoltovarmuusverkostoa**. Verkosto voi keskustella uusista keskeisistä yhteistyömuodoista huoltovarmuuden edistämiseksi eri puolilla Pohjolaa. Verkostossa voidaan esimerkiksi jakaa tietoa ja kokemuksia eri analyysimenetelmistä ja resilienssiä koskevista strategioista, niin että Pohjoismaiden viranomaiset voivat vahvistaa valmiuksiaan selviytyä

huoltovarmuusketjun häiriöistä ja saavat tietoa ja kokemuksia kriittisten resurssien saatavuuden varmistamisesta ja huoltovarmuuskriisien ehkäisemisestä ja lieventämisestä.

Huoltovarmuutta koskevaa pohjoismaista yhteistyötä pyritään vahvistamaan toisiaan täydentävillä toimilla ilman, että ne olisivat päällekkäisiä muilla kansainvälisillä foorumeilla toteutettavien toimien kanssa.

Koska useat viranomaiset ja yksityiset toimijat ovat riippuvaisia samoista resursseista, kustakin toimialasta vastaavien viranomaisten konkreettisen arvioinnin perusteella kriittisten resurssien hankintaa koskevassa yhteistyössä voi olla arvoa sillä, että tehdään yhteistyötä yhteishankinnoissa, pidetään yhteisiä varastoja ja lainataan keskenään resursseja silloin, kun siitä on hyötyä.

Edistämällä pohjoismaisen teollisuuden häiriönsietokykyä voidaan hyödyntää Pohjoismaiden elinkeinoministerien julkilausumaa yhteispohjoismaisesta teollisuuskumppanuudesta ja auttaa saavuttamaan Visio 2030:n kilpailukykyistä Pohjolaa koskevat tavoitteet.

Antibioottiresistenssi ja lääkealan yhteistyö Pohjolassa

Pohjoismaisia toimia on tehostettava sen varmistamiseksi, että **maillamme on valmiudet vastata terveysuhkiin** nyt ja tulevaisuudessa. Antibioottiresistenssin yleistymisen edellyttää lisätoimia. Antibiootit ovat pelastaneet lukuisia ihmishenkiä, mutta nykyään yhä useammat bakteerit ovat antibiooteille vastustuskykyisiä. Antibioottiresistenssin kehittymistä koskevan tiedon ja kokemusten vaihtoa on edistettävä Pohjolassa. Kansainvälisellä tasolla tehdään yhä enemmän monialaista työtä, jossa yhdistetään ihmisten, eläinten, kasvien ja ympäristön terveyttä koskeva työ parempien yhteisten tulosten saavuttamiseksi. Myös Pohjolassa työtä tulisi tehdä yhä monialaisemmin. Tanska ja Färsaaret pyrkivät varmistamaan, että antibioottien saatavuus Pohjolassa voidaan varmistaa yhteishankinnoilla.

Haavoittuvassa asemassa olevia ja syrjäytyneitä kansalaisia koskevat pohjoismaiset valmiussuunnitelmat

Tanska ja Färsaaret haluavat sosiaali- ja vanhusalalla tehtävän pohjoismaisen yhteistyön johdolla käynnistää hankkeen, jolla tuetaan hyviä käytäntöjä koskevan tiedon jakamista ja otetaan huomioon **haavoittuvassa asemassa olevien ja syrjäytyneiden kansalaisten tarpeet**. Hankkeessa on määrä muun muassa kartoittaa varautumisalalla tehtävät toimet Pohjoismaissa kiinnittäen huomiota ikäihmisten, vammaisten tai sosiaalisesti syrjäytyneiden henkilöiden (kuten kodittomien) tarvitsemaan apuun tai tukeen. Tällainen avun tarve voi myös syntyä kriisin seurauksena. Kartoituksen tulokset on tarkoitus esittää vuoden 2026 lopulla.

Vahva Pohjola maailmassa

Pohjolan on vahvistettava asemaansa maailmassa entisestään. Näinä muuttuvina aikoina on ratkaisevan tärkeää, että Pohjola tekee tiivistä yhteistyötä liittolaistensa kanssa ja vahvistaa vahvoja suhteita naapureihinsa.

Pohjola Arktiksessa

Arktinen alue muodostaa suuren osan koko Pohjolasta. Pohjolan arktinen ohjelma on vuodesta 1996 lähtien saanut aikaan myönteisiä tuloksia arktisella alueella: tulosten keskiössä ovat ympäristö ja ilmasto, sosiaaliset olosuhteet, taloudellinen kehitys ja kumppanuuksien edistäminen. Vuonna 2026 ohjelma juhlistaa **30-vuotista taivaltaan** ja kiinnittää erityistä huomiota tuloksiin, jotka Pohjola on saavuttanut arktisella alueella näiden vuosien aikana. Juhlavuotta juhlistetaan koko vuoden 2026 ajan. Pohjolan arktisen ohjelman pääpaino on arktisen alueen resilienssissä ja vahvoissa kansalaisyhteiskunnissa, joita voidaan edistää pohjoismaisen yhteistyön ja arktisen alueen kumppanuuksien avulla.

Muun muassa Pohjolan lähialueiden geopolittiset jännitteet vaikuttavat kielteisesti arktista aluetta koskevaan kansainväliseen yhteistyöhön. Tästä aiheutuu suuria haasteita kansainvälistä oikeusjärjestystä ja monenvälistä yhteistyötä kohtaan. Arktisen alueen matalan jännitteen tavoitteisiin kohdistuu täten lisäpaineita. Pohjolan on siksi jatkettava työtä vakauden ja kestäväen kasvun varmistamiseksi arktisella alueella. Nykyään kestävyydellä tarkoitetaan myös häiriönsietokykyä käsitellä kohtaamiamme globaaleja jännitteitä ja muutoksia.

Pohjolan arktisen ohjelman 2025–2027 keskiössä ovat arktisen alueen sosiaalinen ja taloudellinen resilienssi sekä ilmasto- ja ympäristöresilienssi. Nämä prioriteetit perustuvat Pohjoismaiden ministerineuvoston Visio 2030:n tavoitteisiin sosiaalisesti kestävästä, vihreästä ja kilpailukykyisestä Pohjolasta. Pohjoismaisessa arktisen alueen yhteistyössä keskitytään tästä syystä sosiaalisesti elinkelpoisten yhteisöjen kehittämiseen, paikallisten elinkeinomahdollisuuksien ja kestäväen talouskasvun tukemiseen sekä vihreän siirtymän edistämiseen arktisella alueella. Tanska ja Färsaaret työskentelevät määrätietoisesti tavoitteenaan edistää synergioita Arktisen neuvoston kanssa, jossa Tanskan kuningaskunta on puheenjohtajana.

Pohjolan läntiset naapurit

Pohjoismaiden ministerineuvoston Pohjolan läntisten naapureiden kanssa tehtävän yhteistyön tärkeänä tavoitteena on edistää yhteyksien ja verkostojen rakentamista, liikkuvuuden lisäämistä sekä tiedon, tutkimuksen ja kulttuurin vaihtoa Pohjolan, Yhdysvaltojen, Kanadan, Ison-Britannian ja Irlannin välillä. Tanska ja Färsaaret keskittyvät erityisesti kolmeen painopistealueeseen:

- Ideoiden ja tiedon vaihdon vahvistaminen lisäämällä yhteistyötä Pohjolan ja sen yhteistyökumppaneiden välillä Yhdysvalloissa, Kanadassa, Isossa-Britanniassa ja Irlannissa, painopisteenä erityisesti yhteisiin haasteisiin soveltuvien innovatiivisten ratkaisujen edistäminen.

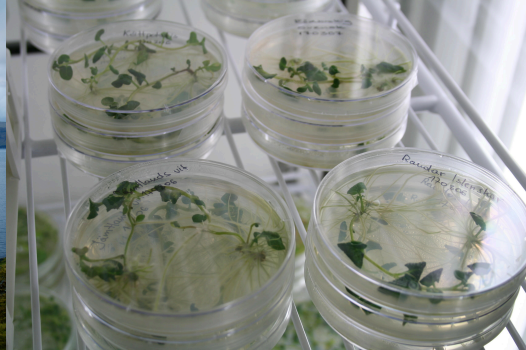
- Pohjolan ja Pohjois-Amerikan arktisten alueiden välisen pohjoisen yhteistyön vahvistaminen, painopisteenä erityisesti liikkuvuuden ja verkostoitumisen sekä muun muassa nuoriso- ja tutkijavaihdon ja kansalaisyhteiskunnan edustajien vaihdon lisääminen.
- Edustuston perustaminen Kanadaan joko virtuaalisesti tai nimeämällä toimistopäällikkö vahvistamaan yhteistyötä Pohjolan läntisten naapureiden kanssa.

Baltia ja Pohjola

Baltialla ja Pohjolalla on paljon yhteistä, kuten demokratia, ihmisoikeudet ja oikeusvaltioperiaate, ja yhteistyötä vahvistetaan jatkuvasti. Demografiset muutokset ja erityistarpeiden lisääntyminen asettavat uusia vaatimuksia Pohjolan ja Baltian hyvinvointijärjestelmille. Pohjolassa ja Baltiassa on paljon potentiaalia tehdä yhteistyötä alueen **yleisen selviytymiskyvyn, innovoinnin ja kestävyys vahvistamiseksi**. Yhteistyön arvo näkyy esimerkiksi jo nyt työelämärikollisuuteen keskittyvän pohjoismais-balttilaisen verkoston yhteistyössä. Verkosto tekee rajat ylittävää yhteistyötä työvoiman hyväksikäytön ja kilpailua vääristävän toiminnan torjumiseksi työmarkkinoilla. Pohjoismaiden ministerineuvoston lähialueyhteistyötä Viron, Latvian ja Liettuan valtioiden sekä Ukrainan kansalaisyhteiskunnan ja Valko-Venäjän oppositioliikkeen kanssa tehostetaan globaalin turvallisuustilanteen ja Itämeren alueen jännitteiden seurauksena. Baltian maat on myös kutsuttu mukaan osaksi digitalisaatioministerineuvoston (MR-DIGITAL) työtä, jossa tehdään yhteistyötä sekä poliittisesti että operatiivisesti digitalisaatioalan yhteisten mahdollisuuksien ja haasteiden parissa. Tanska ja Färsaaret tekevät niin ikään yhteistyötä Baltian maiden kanssa kulttuuriministerineuvostossa (MR-K), jossa on työn alla kulttuurialan valmiussuunnittelun vahvistaminen. Tanska ja Färsaaret pyrkivät myös **vahvistamaan tasavertaisia kumppanuuksia Baltian maiden kanssa** ja tarjoamaan niille mahdollisuutta osallistua ministerineuvoston eri kokoonpanoihin.

Pohjola ja EU

Pohjola on monilla aloilla edelläkävijä, ja se on **vahva toimija Euroopassa**. Tämä koskee erityisesti digitalisaatiota ja vihreää siirtymää, jotka edistävät muun muassa Pohjolan kilpailukykyä ja kestävä kehitystä. Tanska ja Färsaaret tukeutuvat niihin kokemuksiin ja toimiin, jotka ovat tuttuja Tanskan EU-puheenjohtajakaudelta syksyllä 2025. Tanska ja Färsaaret keskittyvät edelleen erityisesti turvalliseen Eurooppaan sekä kilpailukykyiseen ja vihreään Eurooppaan.

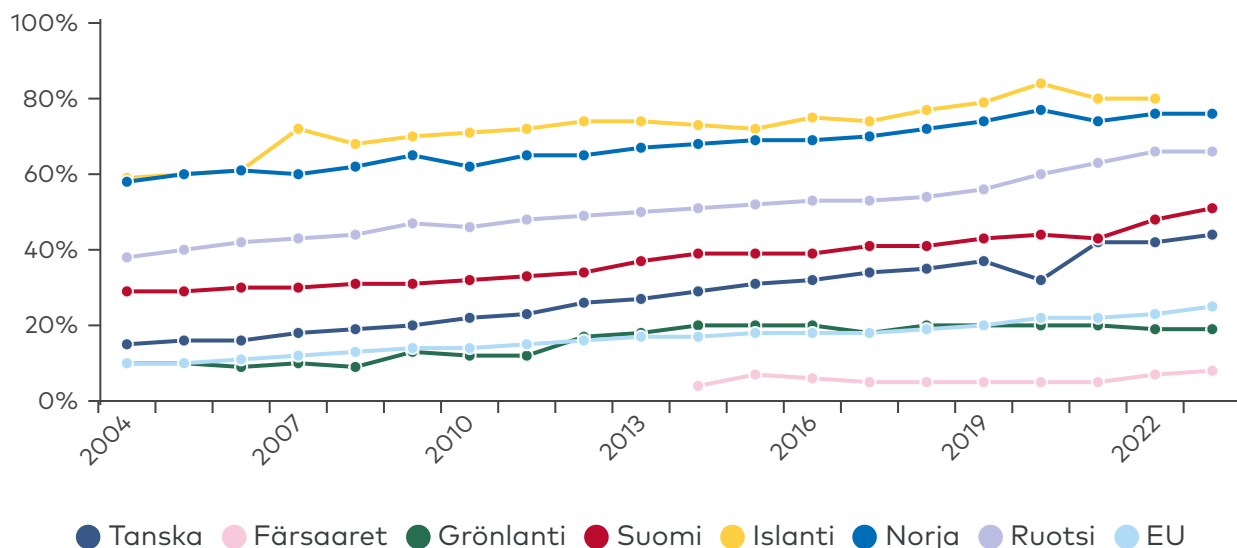

Kuva Andy Arbeit/Unsplash. NordGen/Norden.org. Ian Taylor/Unsplash.

Vihreä Pohjola

Aikamme suurimpia haasteita ovat **ilmastonmuutos, uhanalaiset ekosysteemit ja luonnon monimuotoisuuden väheneminen**. Siksi on ratkaisevan tärkeää, että löydämme hyviä ja tehokkaita ratkaisuja, joiden avulla voidaan turvata vihreä ja kestävä Pohjola tulevaisuudessa. Tähän päästään muun muassa edistämällä uusia vihreitä teknologioita, vihreän siirtymän paikallista sitouttamista, kohdistettuja taloudellisia kannustimia, kestävää rakentamista sekä maatalous- ja elintarvikealan kestävää siirtymää. Pohjolan tulee olla edelläkävijä innovaatiovetoisessa ja kilpailukykyisessä vihreässä siirtymässä.

Uusiutuvan energian käyttö Pohjoismaissa ja EU:ssa (2004–2023)

Kuvio 2 Kuvio osoittaa uusiutuvan energian käytön kehityksen Pohjoismaissa ja EU:ssa suhteessa energian kokonaiskulutukseen. Kuvioon ei ole laskettu esimerkiksi sähkön- ja kaukolämmöntuotannossa tapahtuvaa konvertointihävikkiä. Kuvioista ei käy ilmi kehitys Ahvenanmaalla puutteellisen datan takia.

Lähde Nordregio ja Nordic Statistics Database (ENER08) sekä Färsaaria koskevat tiedot Färsaarten ympäristövirasto.

Taloudellisesti kestävä vihreä siirtymä

Pohjoismaat ovat yksimielisiä ilmastotoimien tarpeesta, ja maat tekevät yhteistyötä Pariisin sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Maat ovat samaa mieltä myös siitä, että vihreä siirtymä on toteutettava mahdollisimman kustannustehokkaasti, niin että vihreä siirtymä kannattaa myös taloudellisesti. Vihreä siirtymä on toteutettava mahdollisuuksien mukaan maantieteellisesti tasapainoisesti, ja siirtymän on edistettävä yleistä yhteiskunnallista kehitystä. Näinä muuttuvina aikoina, kun sitoutuminen vihreään siirtymään vaihtelee globaalilla tasolla, Pohjolan on oltava edelläkävijä ja näytettävä muulle maailmalle, ettei vihreässä siirtymässä ole pelkästään kyse välttämättömistä investoinneista maapallon ja tulevien sukupolvien tulevaisuuteen, vaan yhtä lailla kyse on **taloudellisesti kestävästä investoinneista**, joilla voidaan edistää ihmisten terveyttä. Vihreän siirtymän kustannustehokkuutta voidaan edistää kaikkialla Pohjolassa muun muassa jakamalla tietoa, sisällyttämällä ilmastonäkökohdat makrotaloudellisiin malleihin ja tekemällä yhteistyötä talouspolitiikassa, jolla varmistetaan vihreä siirtymä. Päästöintensiivisillä aloilla toteutettava ilmastosiirtymä tarjoaa selkeitä synergioita ilmanlaadun ja luonnon häiriönsietokyvyn parantamiseen tähtäävien toimien kanssa.

Tanska on ottanut ensimmäisenä maana käyttöön maatalouden hiilidioksidiveron, kun maassa solmittiin asiasta poliittinen sopimus, *Aftale om Implementering af et Grønt Danmark*. Samaan aikaan on osoitettu useita miljardeja maa-alueiden muuttamiseen metsä- ja luontoalueiksi, millä vähennetään ilmastovaikutuksia ja vesiympäristöä haittaavia typpipäästöjä. Sopimus osoittaa osana laaja-alaista poliittista sopimusta konkreettiset toimet kohti vihreää siirtymää. Näiden kokemusten pohjalta Tanska ja Färsaaret keskittyvät pohjoismaiseen yhteistyöhön mahdollisimman laaja-alaisen vihreän siirtymän aikaansaamiseksi kiinnittäen samaan aikaan huomiota sosiaalisesti kestävästä tasapainon ylläpitämisestä pohjoismaisissa yhteiskunnissa. Esimerkkinä alueesta, jolla vihreä siirtymä ei voi onnistua ilman pohjoismaista yhteistyötä, on vihreiden lauttareittien toteuttaminen Pohjolassa vuodelta 2022 peräisin olevan pohjoismaisen ministerijulistuksen mukaisesti, jossa esitetään visio vihreän lauttaliikenteen turvaamisesta Pohjolassa vuoteen 2030 mennessä. Vastaavasti on tehty sopimus Tanskan kalastuksen uudesta suunnasta kohti kalatalousalan vihreää siirtymää, jossa painopiste on paremmassa meriympäristössä.

Käynnissä oleva vihreä siirtymä ja ilmastomuutokseen sopeutuminen tuovat muutoksia kaupunkeihin, maisemiin, työhön ja vapaa-aikaan. Tanska ja Färsaaret aikovatkin keskittyä siihen, miten **vihreä siirtymä voi hyödyttää paikallisyhteisöjä ja syrjäisiä alueita**. Vihreän siirtymän onnistumisen kannalta on tärkeää, että ilmastomuutokseen sopeutuminen ja investoinnit esimerkiksi uusiutuvaan energiaan tarjoavat mahdollisuuksia myös paikallisyhteisölle, niin ettei toimia pelkästään koeta kielteisenä rasitteena. Sama koskee myös perinteisillä teollisuusaloilla ja alkutuotannossa (kalastus, maa- ja metsätalous) toteutettavaa vihreää siirtymää.

Tanska ja Färsaaret haluavat myös kiinnittää huomiota asumisessa ja rakentamisessa toteutettavaan vihreään siirtymään. Tanskan ja Färsaarten

tavoitteena onkin isännöidä **asunto- ja rakentamisalan pohjoismaista ministerikokousta**, jonka lähtökohtana on muun muassa mahdollisuudet edistää rakentamisen ja asumisen vihreää, kiertotalouteen perustuvaa ja digitaalista siirtymää Pohjolassa.

Uudet teknologiat vihreää siirtymää vauhdittamassa

Vihreää siirtymää on nopeutettava, jotta Pohjolasta tulee maailman kestävin alue vuoteen 2030 mennessä. On olemassa laaja valikoima uusia ja tunnettuja teknologioita, joilla voidaan edistää uusia tapoja vähentää kasvihuonekaasupäästöjä. Siksi on luotava hyvät ja tarkoituksenmukaiset puitteet uusien vihreiden teknologioiden, kuten vedyn ja hiilidioksidin talteenoton ja varastoinnin (CCS) kehittämiseksi.

Vety

Pohjola on edennyt jo pitkälle vihreän siirtymän toteuttamisessa, ja maat toimivat monella tapaa inspiraation lähteenä muulle maailmalle. Yksi seuraavista askelista on **polttoaineiden varmistaminen aloille ja yrityksille, joilla on vaikeuksia ilmastoneutraaliuteen siirtymisessä**. Kyse on erityisesti raskaasta ja energiaintensiivisestä teollisuudesta sekä lento- ja laivaliikenteestä, joita ei voida suoraan sähköistää. Vihreä vety ja muut power-to-x-polttoaineet voivat auttaa luopumaan asteittain fossiilisista polttoaineista ja korvaamaan fossiiliset polttoaineet uusiutuvalla energialla.

Erityisesti liikenteen alalla hiilidioksidin saatavuudella odotetaan olevan suuri merkitys. Siksi on tärkeää saada tasapainoinen näkemys siitä, miten talteen otettua hiilidioksidia voidaan parhaiten hyödyntää. Jotta voimme saavuttaa vihreät tavoitteemme, on tärkeää, että pohjoismaiset yritykset voivat hyödyntää vetyä osana vihreää siirtymää.

Vedyn ja power-to-x-tuotannon avulla voidaan edistää joustavuutta energijärjestelmässä, joka pohjautuu yhä enenevässä määrin uusiutuviin energiamuotoihin. Tässä vihreiden polttoaineiden tuotantoa voidaan mukauttaa suhteessa vihreän energian tuntikohtaiseen saatavuuteen.

Vihreän vedyn ja muiden power-to-x-tuotteiden markkinat ovat edelleen kehitteillä, ja kysynnän odotetaan kasvavan. Näille tuotteille ei ole kysyntää vain Pohjoismaissa, vaan koko Euroopassa, toisin sanoen tuotteilla voi olla potentiaalia. Tanska ja Färsaaret kiinnittävät erityistä huomiota **vihreän vedyn ja muiden power-to-x-polttoaineiden edellytysten edistämiseen**, jotta mahdollisuudet voidaan hyödyntää.

Hiilidioksidin talteenotto ja varastointi CCS

Hiilidioksidin talteenotto ja varastointi (CCS) on tärkeä väline **ilmastotavoitteiden saavuttamisessa** globaalisti Pariisin sopimuksen mutta myös EU:n tavoitteiden osalta, lisäksi se edistää Pohjolan tavoitetta olla maailman vihrein alue vuoteen 2030 mennessä. Konkreettisesti hiilidioksidin talteenotolla ja varastoinnilla voidaan auttaa vähentämään esimerkiksi jätelaitosten, lämpövoimaloiden ja raskaan teollisuuden hiilidioksidipäästöjä. On myös mahdollista saada aikaan negatiivisia päästöjä, jos hiilidioksidia otetaan talteen ja varastoidaan esimerkiksi biokaasulaitoksista ja huoltovarmuuden kannalta keskeisten alojen bioperäisistä lähteistä. Näin hiilidioksidin talteenotolla ja varastoinnilla voidaan myös edistää ilmastoneutraaliuteen ja 110 prosentin vähentämiseen tähtääviä tavoitteita.

Pohjola on jo edistynyt hyvin hiilidioksidin talteenoton ja varastoinnin kehittämisessä, ja alueella on mahdollisuus näyttää tietä ja **edistää kilpailukykyistä vihreää siirtymää** hyödyntämällä uutta teknologiaa tulevana vuosina. Ruotsilla on Euroopan suurimpia bioperäisen hiilidioksidin lähteitä, ja Tanskassa laaja poliittinen enemmistö toivoo, että Tanskan maaperään voitaisiin sitoa paljon enemmän hiilidioksidia kuin mitä Tanska tuottaa. Hiilidioksidin talteenoton ja varastoinnin alalla tehtävä yhteistyö Pohjolassa lisääntyy. Tanskalainen Ørsted suunnittelee Tanskaan rakennettavaa ensimmäistä täysimittaista hiilidioksidin talteenotto- ja varastointilaitosta, joka käyttäisi norjalaista Northern Lights -hiilidioksidivarastoa. Laitoksen on määrä olla käytössä vuodesta 2026 lähtien.

Tanskan aloitteesta Pohjoismaiden ministerineuvostossa on käynnistetty kolmevuotinen hiilidioksidin talteenottoa ja varastointia koskeva ohjelma. Ohjelmalla varmistetaan tiiviimpi yhteistyö maiden välillä, niin että koko arvoketju voidaan ottaa käyttöön nopeammin. Sekä Tanska että Ruotsi myöntävät suhteellisen suuria valtiontukia arvoketjun käynnistämiseksi. Tanska ja Färsaaret kiinnittävät siksi erityistä huomiota hiilidioksidin talteenottoon ja varastointiin liittyvään rajat ylittävään liikenteeseen ja infrastruktuuriin.

Kestävät ja resilientit ruoka-, maatalous- ja kalastussektorit

Pohjolan on näytettävä esimerkkiä terveellisen ja kestävä ruoan varmistamisessa ja Pohjolan maatalous- ja kalastusalan vihreässä siirtymässä. Tämän onnistuminen edellyttää ratkaisujen pohtimista eri näkökulmista ja siirtymän kaikkien osa-alueiden tarkastelua. Kaikkien on oltava mukana. Globaali tilanne on tehnyt vakaan elintarvikehuoltovarmuuden tarpeen ajankohtaiseksi sekä kansallisesti että Pohjolassa alueena, ja tähän maatalous-, kalastus- ja vesiviljelyalat voivat vaikuttaa myönteisesti.

Häiriönsietokykyiset pohjoismaiset elintarvikejärjestelmät

Pohjoismaiset elintarvike- sekä maa- ja metsätaloussektorit ovat ratkaisevia Pohjolan huoltovarmuuden kannalta. Pohjola on jo ottanut merkittäviä askelia kohti häiriönsietokykyisempiä pohjoismaisia elintarvikejärjestelmiä, viimeksi Karlstadin julkilausumassa valmiudesta ja resilienssistä (2024). Tanskan ja Färsaarten puheenjohtajakaudella jatketaan kesäkuussa 2025 Kuopiossa pidetyn ministerikokouksen keskusteluja ja käynnistetään hankkeita, jotka voivat vahvistaa Pohjoismaiden välistä kokemustenvaihtoa ja vahvistaa yhteistyötä, jonka tavoitteena on saavuttaa vahvempi Pohjola, jonka **häiriönsietokyky on vakaa ja elintarvike- ja maatalousalan huoltovarmuus on vankalla pohjalla**.

NordGen on maatalouden geenivarojen säilyttämisen kannalta merkittävä kriittinen infrastruktuuri, ja sen tekemä työ muodostaa pohjan tutkimukselle ja jalostukselle, jonka avulla voidaan vastata elintarvikkeiden ja rehujen toimitusvarmuuteen sekä ilmaston ja ympäristön vaatimuksiin. Tanskan ja Färsaarten puheenjohtajakaudella vaalitaan NordGenissä tehtävää työtä.

Sukupolvenvaihdos

Pohjoismaiden maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikealoilla tarvitaan enemmän nuoria. Toisin sanoen lisää nuoria tarvitaan kaikille MR-FJLS:n aloille. Kyseisillä aloilla on merkittäviä rekrytointihaasteita, minkä seurauksena myös aloilla työskentelevien keski-ikä on nousussa. Haasteet johtuvat muun muassa siitä, että alojen on vaikea kilpailla muiden toimialojen palkkojen ja työolojen kanssa.

Pohjoismaiden ministerineuvosto teki vuonna 2023 tärkeän päätöksen, kun se käynnisti visiohankkeen yhteispohjoismaisista toimista **nuorten roolin vahvistamiseksi pohjoismaisissa ruokajärjestelmissä** ja alan monimuotoisuuden lisäämiseksi. Hanketta vetää Pohjoismaiden ministerineuvoston tutkimuskeskus Nordregio.

Tanska ja Färsaaret seuraavat visiohankkeen toteutumista puheenjohtajakaudellaan ja käynnistävät uusia mahdollisia aloitteita. Puheenjohtajakaudella esitellään lopullinen visio ja käynnistetään keskeiset aloitteet.

Kestävät elintarvikejärjestelmät

Pohjolan on kuljettava etujoukoissa, kun kyse on turvallisesta, terveellisestä ja kestävästä ravinnosta ottaen huomioon kasvipohjaiset ja vesistä saatavat elintarvikkeet, minkä lisäksi Pohjolassa on tehtävä yhteistyötä ruokahävikin vähentämiseksi. Painopiste on Pohjoismaiden **elintarvikejärjestelmien kestävyteen ja häiriönsietokykyyn liittyvässä yhteistyössä**, jossa kiinnitetään huomiota myös lisäarvon luomiseen ja kilpailukykyyn.

Pohjola on myös ylpeästi kulinaarinen alue, jossa on luotu viimeisen kahdenkymmenen vuoden ajan vahvaa kansainvälistä brändiä Uusi pohjoismainen ruoka -ohjelman ja pohjoismaisen keittiöjulistuksen avustuksella. Tanska ja Färsaaret tekevät töitä levittääkseen Uusi pohjoismainen ruoka -ohjelman sisältöä pohjoismaiseen arkiruokaan. Puheenjohtajakaudella pohditaan myös Uusi pohjoismainen ruoka -ohjelman potentiaalin hyödyntämistä, jotta Pohjola olisi mukana kehityksessä kohti terveellisempiä, kannattavampia ja kestävämpiä elintarvikejärjestelmiä.

Tanska ja Färsaaret käynnistävät myös analyysin siitä, miten vesistä saatavat raaka-aineet ja elintarvikkeet voivat edistää kansanterveyden ja huoltovarmuuden parantamista ja läheisyys- ja valmiusnäkökulman vahvistamista. Pohjola voi saada tästä kilpailuetua ja samalla ottaa huomioon ympäristön ja ilmaston.

Kalastuksen kestävä säätely

Meriin kohdistuu ihmisen toiminnasta aiheutuvia erilaisia paineita. Siksi meidän on oltava tietoisia siitä, mikä vaikutus toiminnallamme on luontoon, jota hyödynnämme. Pohjolan on edistettävä kalastusta, joka auttaa pitämään meriympäristöstä parempaa huolta ja varmistamaan kestävät kalakannat. Toiminnan on perustuttava **ekosysteemilähtöiseen lähestymistapaan**, jossa merten käyttö ja suojelu ovat tasapainossa.

Pohjoismaisessa merien hoidossa tarvitaan kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa käsitellään ja tuetaan tulevaisuuden mahdollisuuksia ja ratkaisuja ja tarkastellaan, miten merialueita voidaan hoitaa ja hyödyntää sekä kalakantojen, ympäristön, yhteiskunnan että talouden kannalta kestävällä tavalla. Tanska ja Färsaaret kiinnittävät siksi erityistä huomiota kalastusalan vihreään siirtymään ja ekosysteemilähtöiseen kalastuksen säätelyyn.

Meriympäristöön kohdistuvia kumulatiivisia paineita on vähennettävä merialueiden suunnittelua ja käyttöä koskevalla kokonaisvaltaisella lähestymistavalla, jossa kalastus, vesiviljely, luonto ja uusi merelle rakennettava infrastruktuuri, kuten tuulienergia, ovat tasapainossa keskenään siten, että toiminnassa huomioidaan vuorovaikutus pohjakalalajien, kuten turskan, kanssa.

Färsaarilla järjestetään pohjoismainen konferenssi, jonka aiheena on pohjakalalajien tilanne. Konferenssissa keskitytään kalakantojen kasvattamiseen sekä kalastuksen, hoidon, ilmaston ja ekosysteemien väliseen vuorovaikutukseen.

Kalastuksen säätely on osa meriympäristön sekä ekosysteemien rakenteiden ja toimintojen kokonaishallintaa. Pohjolan kalakantojen hoidossa olisi keskityttävä varmistamaan kestävät kannat ekosysteemilähtöisen lähestymistavan mukaisesti, jotta varmistetaan tulevien kalavarojen taloudellisesti ja ekologisesti kestävä hyödyntäminen.

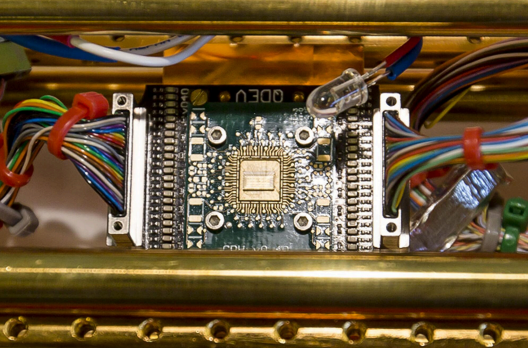
Ekosysteemilähtöinen merialueiden hallinnointi ja merellä tapahtuva rinnakkainelo

Pohjoismaisen meriohjelman tavoitteena on kohdata **maapallon kolminkertainen kriisi** – ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden häviäminen ja saastuminen – vahvistamalla Pohjolassa tehtävää yhteistyötä meriympäristön kestävä kehityksen ja meriympäristössä tapahtuvan toiminnan rinnakkainelon alalla. Ohjelma perustuu useisiin pohjoismaisiin poliittisiin julkilausumiin, kuten ministerien meriä, ilmastoa ja luonnon monimuotoisuutta koskeviin julkilausumiin sekä pääministerien kestävää meritaloutta ja vihreää siirtymää koskevaan julkilausumaan. Julkilausumat muodostavat poliittisen perustan alueella toteutettaville koordinoituille ja kunnianhimoisille toimille.

Samaan aikaan ohjelman avulla pyritään luomaan vahvat yhteydet Tanskan kuningaskunnan painopisteisiin arktisella alueella arktisen neuvoston puheenjohtajakauden aikana. Näissä kiinnitetään erityistä huomiota aluekohtaisiin suojelutoimenpiteisiin, merten aluesuunnittelun välineiden kehittämiseen sekä ympäristövaikutusten hallintaan, kuten vedenalaiseen meluun ja merten roskaantumiseen arktisilla vesillä. Ohjelmalla pyritään edistämään ympäristönsuojeluun, talouskehitykseen ja ilmastoon liittyviä synergioita keskittyen erityisesti haavoittuviin arktisiin ekosysteemeihin merten hallinnointia koskevan integroidun lähestymistavan avulla.

Puheenjohtajakauden aikana Kööpenhaminassa järjestetään suuri pohjoismainen työpaja, jossa keskitytään suojelualueisiin (MPA ja OECM) sekä meren ja ilmaston väliseen yhteyteen, mukaan lukien merten happamoituminen, meriä lämmittävät helleaallot, hiilen sitominen ja ilmastopakolaisuus.

Työpajassa keskitytään myös yhteiseen ekosysteemilähtöiseen hallinnointiin, jossa otetaan huomioon meriympäristön suojelun, kalastuksen ja merituulivoiman rinnakkainelo. Lisäksi jatketaan Samskag- ja NorScen-visiohankkeiden väliarvioinnin laadintaa.

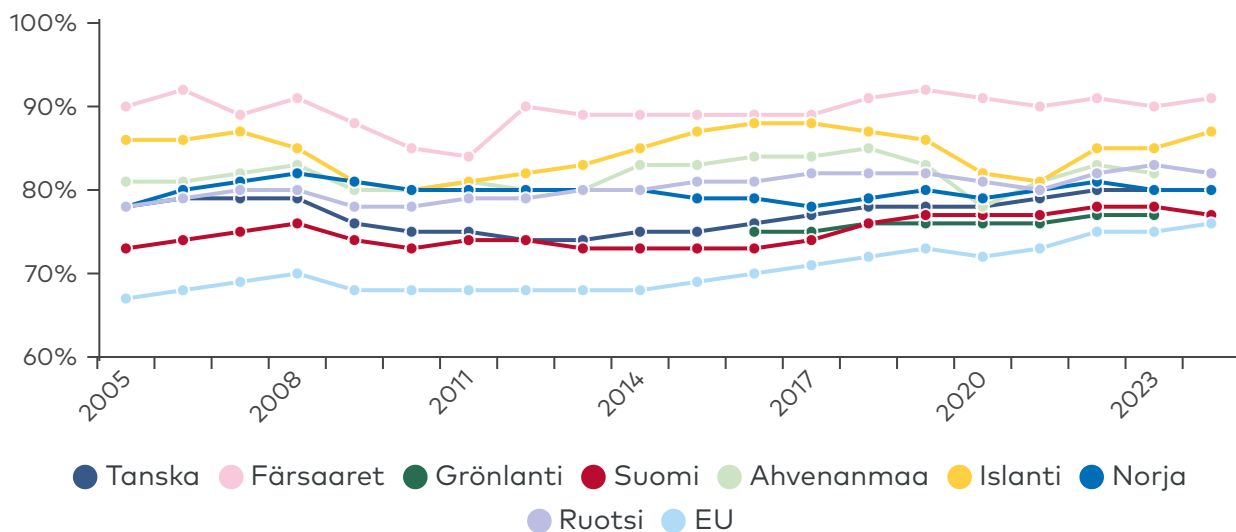

Kuva Niels Bohr Institutet, Visit Faroe Islands, Kim Wyon/Visit Denmark

Kilpailukykyinen Pohjola

Pohjolan globaali taloudellinen vakaus ja kilpailukyky ovat ratkaisevan tärkeitä hyvinvoinnin myönteisen kehityksen varmistamiseksi ja neuvojen antamiseksi hyvinvointia koskevan kysynnän lisääntyessä pohjoismaisissa yhteiskunnissa. Pohjoismaiset yritykset menestyvät yleisesti ottaen hyvin globaalissa kilpailussa, mutta niiden on uudistuttava jatkuvasti säilyttääkseen näkyvän roolinsa kilpailussa globaaleilla markkinoilla. Kilpailukykyinen Pohjola edellyttää laajoja toimia. Pohjolan tulee ylläpitää ja tiivistää yhteistyötä, jotta alueella pystytään luomaan yrityksille **hyvät toimintaedellytykset viennin ja tuottavuuden edistämiseksi**. Lisäksi Pohjolan tulee jatkaa digitaalisen siirtymän toteuttamista laajasti Pohjolassa ja Baltiassa, jotta alue säilyy Euroopan digitaalisessa kärjessä.

Työllisyysaste Pohjoismaissa ja EU:ssa (2005–2024)

Kuvio 3 Kuvio osoittaa työllisten henkilöiden osuuden kehittymisen Pohjoismaissa ja EU:ssa. Luvuissa on otettu huomioon 20–64-vuotiaat työlliset.

Lähde Nordregio ja Nordic Statistics Database (WORK02)

Tanska ja Färsaaret edistävät pohjoismaisten yritysten kilpailukykyä muun muassa vahvistamalla rajat ylittävää yhteistyötä ja innovointia. Tanska ja Färsaaret jatkavat myös **Pohjoismaiden ja Baltian maiden digitaaliseen siirtymään ja integraatioon liittyvää tärkeää työtä** sen varmistamiseksi, ettei digitaalisista esteistä ole kansalaisille ja yrityksille niin paljon haittaa maiden rajojen yli.

Tanska ja Färsaaret keskittyvät **Pohjolan talouden vakauttamiseen**, sillä taloudellinen liikkumavara on edellytys keskeisiin prioriteetteihin ja tulevaisuuden ratkaisuihin tehtävien investointien kannalta. Kyse on muun muassa tulevaisuuden teknologioiden kehittämisestä, vahvoista strategisista arvoketjuista ja ratkaisuista, joilla hillitään ilmastomuutosta ja edistetään luonnon monimuotoisuutta. Toisin sanoen kyse on painopisteistä, joilla varmistetaan Pohjolan asema maailman kestävimänä alueena. Taloudellinen vakaus on myös edellytys sille, että Pohjolassa pystytään säilyttämään hyvinvointiyhteiskuntien laatu ja tuki ja täten pystytään myös ylläpitämään sosiaalisesti kestävää Pohjolaa ja tarjoamaan kansalaisten ja yritysten käyttöön edelleen nykyaikaisen terveydenhuoltojärjestelmän ja osallistavan koulutusjärjestelmän palveluja sekä yhteneväisiä julkisia palveluja kaikkialla Pohjolassa.

Vahvat ja kilpailukykyiset pohjoismaiset taloudet EU:ssa ja muualla maailmassa

Vahva talous on edellytyksenä sille, että voidaan navigoida muuttuvissa olosuhteissa ja samalla varmistaa yhteispohjoismaisten etujen toteutuminen. Taloudellinen vakaus on myös edellytys sille, että voidaan vastata puolustusmateriaalien akuuttiin tarpeeseen. Tämän vuoksi Tanskan ja Färsaarten keskiössä ovat **vakaat ja kilpailukykyiset pohjoismaiset taloudet**, joissa julkinen talous on terveellä ja kestävällä pohjalla. Tällöin kiinnitetään huomiota muun muassa taloudellisiin työmarkkinauudistuksiin ja yritysten toimintaedellytyksiin sekä byrokratian vähentämiseen, niin että voidaan tukea tuottavaa yrityssektoria, joka voi kilpailla maailmanlaajuisesti.

Tanska ja Färsaaret tukevat Pohjolan kilpailukykyä ja keskittyvät yhteispohjoismaisiin haasteisiin ja mahdollisiin ratkaisuihin kasvupotentiaalin vahvistamiseksi.

Tanska ja Färsaaret kartoittavat niitä oppeja ja kokemuksia, joita Pohjola sai koronapandemian ja energiakriisin käsittelystä. Tavoitteena on oppia aiemmista epävarmoista ajoista, jotta voimme selviytyä vahvempina tulevista taloudellisista iskuista.

Pohjoismainen raportti kilpailukyvyistä

Mario Draghin raportissa EU:n kilpailukyvyn tilasta ja tulevaisuuden näkymistä korostetaan yhtä EU:n perustavanlaatuisista, Euroopan tuottavuuteen ja kilpailukykyyn kohdistuvista haasteista. Pohjolalla on vahva asema ja oikeat edellytykset ottaa johtoasema pyrkimyksissä kohti vahvempaa Eurooppaa pitäen samaan aikaan keskiössä vihreää, digitaalista ja sosiaalisesti kestävää Pohjolaa. Tanska ja Färsaaret ovat sen vuoksi käynnistäneet yhdessä Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön kanssa tarjouskilpailun **Pohjolan kilpailukykyä koskevasta raportista**. Raportin on määrä antaa tietoa Pohjolan kilpailukyvyistä sekä Pohjolan vahvuuksista ja kehitysmahdollisuuksista, jotka auttavat toteuttamaan Pohjoismaiden ministerineuvoston Visio 2030:tä Pohjolasta maailman kilpailukykyisimpänä ja vihreimpänä alueena.

Tanska ja Färsaaret järjestävät syksyllä 2026 yhdessä Pohjoismaiden ministerineuvoston kanssa vuosittaisen visiokonferenssin, joka keskittyy Pohjolan kilpailukykyyn.

Automaattinen kestävyysraportointi Pohjolassa

Pohjoismaisten yritysten on pystyttävä **vaihtamaan keskenään tehokkaasti tietoja**, näin ollen myös kestävyyttä koskevia tietoja. Tietojen vaihtaminen edistää yritysten kestävä kehitystä ja vihreää siirtymää, edistää Pohjolan markkinoiden yhdentymistä entisestään ja vähentää yritysten hallinnollista työtä. Byrokratian keventäminen auttaa nopeuttamaan pohjoismaisten yritysten kilpailukykyä.

Tanska ja Färsaaret edistävät aktiivisesti yhteistyötä automaattisesta kestävyysraportoinnista Pohjolassa.

Tekoälyn käyttö ja kehittäminen pohjoismaisen kilpailukyvyn edistämiseksi

Tanska ja Färsaaret haluavat keskittyä **tekoälyn** käyttöön Pohjolan ja Baltian maiden kilpailukyvyn ja julkisen sektorin tehokkuuden edistämiseksi. Konkreettisesti on luotava tulevaisuuden älykkäitä ja käyttäjäystävällisiä digitaalisia ratkaisuja ja varmistettava byrokraattisen taakan keventäminen pohjoismaisille ja baltialaisille yrityksille.

Tanska ja Färsaaret seuraavat suosituksia, joita muun muassa *Nordic Ethical AI Expert Group* antaa.

Teknologinen suvereniteetti Pohjolassa ja Baltian maissa

Geopoliittinen tilanne on osoittanut, että Pohjolan ja muun Euroopan on kehitettävä omia valmiuksiaan ja **vähennettävä strategisia riippuvuuksia yksittäisistä globaaleista teknologiajäteistä**. Kyse ei ole siitä, että meidän tulisi eristäytyä globaaleilta markkinoilta, vaan todellisten vaihtoehtojen varmistamisesta ja tasapainoisemman markkinatilanteen luomisesta, jossa alueellisilla ratkaisuilla on paremmat kilpailuedellytykset. Tanska ja Färsaaret nostavat asian strategisista vaihtoehtoista ja konkreettisista toimista käytävään poliittiseen keskusteluun. Näissä voimme toimia vuorovaikutuksessa EU:n kanssa.

Eurooppalaista digitaalista identiteetilompakkoa ja yrityslompakkoa koskevan yhteistyön tiivistäminen Pohjoismaiden ja Baltian maiden välillä

Pohjoismaat ja Baltian maat ovat viime vuosina digitalisaatioministerineuvoston (MR-DIGITAL) johdolla tehneet menestyksekkäästi tiivistä yhteistyötä EU:n sähköisiä identiteettejä koskevan lainsäädännön implementoinnin parissa. Tätä yhteistyötä voidaan edelleen vahvistaa. Euroopan komission tulevan **eurooppalaista yrityslompakkoa** koskevan ehdotuksen myötä maiden rajat ylittävä viestintä yritysten sekä viranomaisten ja yritysten kesken muuttuu mahdollisesti yksinkertaisemmaksi ja helpommaksi. Pohjoismaiden ja Baltian maiden osalta eurooppalainen yrityslompakko mahdollisesti helpottaa pohjoismaisten ja baltialaisten yritysten välistä yhteistyötä maiden rajojen yli ja yksinkertaistaa viestintää viranomaisten kanssa ja lopulta vähentää yritysten hallinnollisia tehtäviä.

Tanska ja Färsaaret tarkastelevat tähän asti tehtyä työtä digitaalisten identiteettien parissa ja keskustelevalle mahdollisuudesta vahvistaa edelleen olemassa olevaa eurooppalaista yrityslompakkoa koskevaa yhteistyötä.

Koulutuksen ja tutkimuksen integraatio

Osaava ja hyvin koulutettu väestö luo edellytykset kestäväälle talouskasvulle ja vahvistaa kilpailukykyä muuttuvassa maailmassa, jossa asetetaan suuria vaatimuksia väestön sopeutumiskyvylle.

Tulevaisuuden osaaminen digitaalisessa ja vihreässä siirtymässä on keskeinen painopistealue kaikkialla Pohjolassa. Yhteiskunnan ja työelämän osaamistarpeiden on heijastuttava tulevaisuuden koulutukseen Pohjolassa. Koulutussektorin integraatiota on lisättävä. Pohjolassa on myös tehtävä töitä merkityksellisen yhteisöllisyyden hyväksi ja lisättävä lasten, koululaisten ja opiskelijoiden hyvinvointia koulutuksen kaikilla tasoilla.

Tutkimuksen integraatio

Tutkimus ja innovointi ovat tärkeässä asemassa ratkaistaessa suuria, kaikille maille yhteisiä yhteiskunnallisia haasteita ja turvattaessa kansallinen ja Pohjolan turvallisuus. Vihreää tutkimusta ja kriittisiä teknologioita koskeva yhteistyö sekä vastuullinen kansainvälistyminen ja tutkimuksen turvallisuus ovat tästä syystä tärkeitä prioriteetteja puheenjohtajakauden ohjelmassa.

Tanska ja Färsaaret haluavat edistää strategista keskittymistä **kvanttiteknologiaan** Pohjolassa. Tanska ja Färsaaret keskittyvät **tutkimuksen turvallisuutta** koskeviin nykyisiin suuntaviivoihin sekä nykyiseen ja tulevaan täytöntöönpanoon. On tehtävä yhteistyötä ja edistettävä tiedon vaihtoa, yhteisiä tutkimushankkeita, tutkimusinfrastruktuureja sekä valmiuksien ja osaamisen kehittämistä sekä helpotettava näiden saatavuutta. Kyse on siitä, miten parhaiten edistämme tutkimusyhteistyötä Pohjolassa ja miten Pohjola asettuu tutkimusalueena maailmassa, jossa geopolittiset muutokset ja tiukka, globaali teknologian kehittämistä koskeva kilpailu ovat ominaisia. Lisäksi korostetaan tutkimuksen, innovoinnin ja kilpailukyvyn välistä yhteyttä.

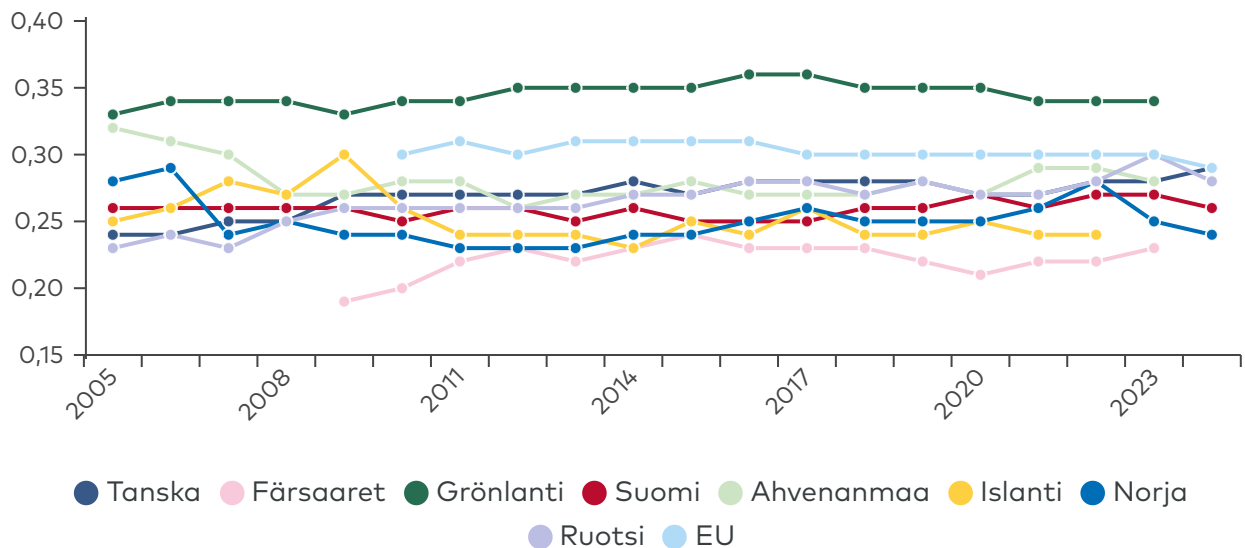
Kuva Agaton Strom/Norden.org. Mathias Engmark/Roskilde Festival/Visit Denmark. Ricky John Molloy/Norden.org

Sosiaalisesti kestävä Pohjola

Pohjoismaiset hyvinvointiyhteiskunnat perustuvat suurelta osin luottamukseen, mutta nyt kehityksenkulku on useasta suunnasta sellainen, että sekä pohjoismainen hyvinvointimalli että sosiaalinen yhteenkuuluvuus joutuvat kohtaamaan paineita. Meidän on tehtävä töitä sen puolesta, että Pohjola on jatkossakin sosiaalisesti kestävä ja häiriönsietokykyinen. Tästä syystä Tanska ja Färsaaret keskittyvät siihen, miten Pohjolassa voidaan kehittää ja vahvistaa palveluja, jotka auttavat useampia elämään itsenäistä elämää ja osallistumaan yhteiskuntaan. Tämä koskee kaikkia kansalaisia, myös hoivaa ja hoitoa tarvitsevia ikääntyneitä. Vahva hyvinvointiyhteiskunta on sellainen, että siinä luodaan yhdessä hyvinvointia tiiviissä vuorovaikutuksessa paikallisyhteisöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Vahvassa hyvinvointiyhteiskunnassa edistetään **aktiivista kansalaisuutta**, jossa kaikki kansalaiset, myös maahanmuuttajataustaiset, osallistuvat yhteisön toimintaan ja demokraattisiin prosesseihin.

Sosiaalinen kestävyys tarkoittaa sitä, että **kaikilla ihmisillä on yhtäläiset mahdollisuudet hyvään elämään** ja samat vapauksia koskevat oikeudet. Luonnollisestikin tämä koskee myös maahanmuuttajataustaisia tyttöjä ja naisia, joihin kohdistuu kielteistä sosiaalista kontrollia. Samalla meidän kaikkien on suojeltava ympäristöä ja luonnonvaroja tulevien sukupolvien tarpeisiin, mikä tarkoittaa myös sitä, että yhteiskunnan on oltava vahva ulkopuolelta tulevien haasteiden ja paineiden edessä. Demokratia ja yhteiset arvomme, kuten yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, ovat pohjoismaisen identiteetin ydin. Näitä meidän tulee vaalia.

Tuloerot Pohjoismaissa ja EU:ssa (2005–2024)

Kuvio 4 Kuvio osoittaa tulonjaon kehittymisen Pohjoismaissa ja EU:ssa Gini-kertoimen mukaan. Gini-kerroin ilmaisee tulojen jakautumisen epätasaisuuden maittain; 0 tarkoittaa sitä, että kaikilla on samat tulot, kun taas 1 tarkoittaa sitä, että yksi henkilö saa kaikki maassa ansaitut tulot.

Lähde Nordregio, Nordic Statistics Database (GINI01) ja Statistics Iceland

Vahva demokratia

Vahva sosiaalinen yhteenkuuluvuus on pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan perusta, jota meidän on edelleen vahvistettava. Sosiaalinen yhteenkuuluvuus auttaa luomaan yksilöille ja ryhmille turvallisen ja kannustavan ympäristön, joka samalla edistää kykyämme selviytyä kriiseistä. Samaan aikaan sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen liittyy myös haasteita, jos yksilöt ja ryhmät eivät noudata yhteisön sääntöjä ja periaatteita. Tämä vähentää yhteenkuuluvuutta ja uskoa oikeusvaltioperiaatteeseen, mikä tekee yhteisöstä haavoittuvamman kriisitilanteissa. Tanska ja Färsaaret kiinnittävät erityistä huomiota rajat ylittävän rikollisuuden torjuntaan sekä demokratian ja luottamuksen vahvistamiseen Pohjolassa.

Demokratian ja luottamuksen vahvistaminen

Tanska ja Färsaaret kiinnittävät puheenjohtajakaudellaan huomiota keinoihin vahvistaa **ainutlaatuista pohjoismaista yhdistyselämää**, sillä se on osa tärkeää paikallisen tason arjen demokratiaa, johon osallistumalla lapset ja nuoret kokevat olevansa osa demokratiaa ja joka totuttaa heidät osallistumaan jatkossakin. Tämä auttaa edistämään tulevaisuudessa makrotason demokratian toteutumista ja luottamukseen perustuvaa yhteiskuntaa.

Pohjoismaisen kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseksi Tanska ja Färsaaret antavat Norden-yhdistykselle tehtäväksi järjestää yhteistyössä Tanskan nuorisoneuvoston kanssa konferenssin.

Järjestäytynyt rikollisuus ja jengirikollisuus

Pohjolalla on edessään monilla alueilla haasteita järjestäytyneen rikollisuuden ja jengirikollisuuden kanssa, sillä ne ovat usein maiden rajat ylittäviä ilmiöitä. Tiivis pohjoismainen yhteistyö on siksi erittäin tärkeää Pohjolan mahdollisuuksille vastata tulevaisuuden haasteisiin. Tästä syystä Tanskan ja Färsaarten puheenjohtajakaudella jatketaan rajat ylittävän, järjestäytyneen rikollisuuden ja jengirikollisuuden torjuntaa. Konkreettisesti Tanska ja Färsaaret haluavat vahvistaa pohjoismaista yhteistyötä, jolla torjutaan **digitaalisten palvelujen väärinkäyttöä järjestäytyneeseen rikollisuuteen** sekä lasten ja nuorten värväämistä rikolliseen toimintaan. Maat haluavat myös vahvistaa yhteispohjoismaisia toimia, jotka liittyvät yhteistyöhön niiden kolmansien maiden kanssa, joista käsin rikolliset taustavaikuttajat järjestävät vakavaa rikollisuutta Pohjolassa.

Tasa-arvon edistäminen Pohjolassa ja globaalisti

Sukupuolten välinen tasa-arvo on pohjoismaisen demokratian peruskivi ja keskeinen arvo. Sukupuolten välinen tasa-arvo ja LGBTI-ihmisten yhtäläiset oikeudet ovat ratkaisevan tärkeitä sekä yksilöiden mahdollisuuksille muokata omanlaista elämää että yhteiskunnan kehitykselle. Pohjolan pysyminen kilpailukykyisenä edellyttää, että kaikilla Pohjoismaiden kansalaisilla on yhtäläiset mahdollisuudet vaikuttaa pohjoismaisten hyvinvointiyhteiskuntien kehitykseen.

Tasa-arvon parissa tehtävä työ on edennyt pitkälle Pohjolassa, mutta tavoitetta ei ole vielä saavutettu. Samaan aikaan sekä sukupuolten välinen tasa-arvo että LGBTI-ihmisten oikeudet ovat kansainvälisesti tiukoilla. Tämän takia Tanska ja Färsaaret aikovat toteuttaa laaja-alaisia toimia sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi.

Pushing for Progress

Useissa maissa ja eri kansainvälisillä foorumeilla esiintyy koordinoitua ja kohdennettua vastustusta naisten tasa-arvoa, seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia sekä LGBTI-ihmisten tasa-arvoa kohtaan. Pohjoismaat ovat hyväksyneet monivuotisen *Pushing for Progress* -ohjelman, jonka tavoitteena on toimia yhteisvoimin vastustusta vastaan ja edistää tasa-arvoa Pohjolassa.

Tanska ja Färsaaret järjestävät Pohjolassa kansainvälisen homo- ja transfobian vastaisen IDAHOT-päivän kunniaksi konferenssin, jonka teemoja ovat tasa-arvo ja naisten oikeus päättää omasta kehostaan ja elämästään.

Miehet, maskuliinisuus ja tasa-arvo

Pohjoismaiden ministerineuvosto on viime vuosina kiinnittänyt yhä enemmän huomiota miehiin ja maskuliinisuuteen. Sukupuolisuutta koskevilla normeilla ja odotuksilla on vaikutusta myös miesten ja poikien elinolosuhteisiin, mahdollisuuksiin ja haasteisiin.

Tanskan ja Färsaarten puheenjohtajakaudella laaditaan *State of Nordic Men 2026* -raportti, jossa tarkastellaan muun muassa miesten elämää verkossa ja asenteita sukupuolten välistä tasa-arvoa kohtaan.

Lähisuhdeväkivallan varhainen havaitseminen ja väkivallan tekijöiden auttaminen

Sukupuolistunut väkivalta loukkaa yksilön koskemattomuutta, ja sillä on vakavia kielteisiä seurauksia yksilölle, perheelle ja muille läheisille suhteille sekä yhteiskunnalle. Väkivallan torjunta on etusijalla pohjoismaisessa yhteistyössä ja muilla kansainvälisillä foorumeilla.

Tanska ja Färsaaret keskittyvät kehittämään uusia ennalta ehkäiseviä ja varhaisia toimintatapoja kaikkialla Pohjolassa yhteistyössä Baltian maiden kanssa.

Kilpailukyky ja tasa-arvo

Sukupuolten välisellä tasa-arvolla on merkitystä Pohjolan kilpailukyvyille. Sukupuolten välinen tasa-arvo on nimittäin edellytyksenä sille, että Pohjolassa kaikki kansalaiset voivat vapaasti edistää yhteiskunnan kehitystä lahjakkuutensa ja osaamisensa avulla.

Tanska ja Färsaaret käynnistävät tutkimuksen kilpailukyvyistä ja tasa-arvosta sekä siitä, miten tasa-arvolla voidaan edistää talouskasvua.

Lapset ja nuoret

Lasten ja nuorten hyvä elämä on tärkeä perusta sosiaalisesti kestäväälle Pohjolle. Tanska ja Färsaaret priorisoivat edelleen nuorten asettamista etusijalle ja **nuorten osallistamista**. Maiden on edistettävä nuorten tietämystä ja omistajuutta pohjoismaisuudesta ja Pohjolta. Toisin sanoen maiden on varmistettava **seuraavan sukupolven kiinnostus pohjoismaista yhtenäisyyttä kohtaan**.

Lapset ja nuoret elävät erinäköistä elämää eri puolilla Pohjolaa. Nuorten elämä suurkaupungeissa eroaa syrjäisillä seuduilla asuvien nuorten elämästä; syrjäseuduilla nuorten järjestäytyminen on haasteellista. Siksi on tärkeää, että teemme työtä syrjäseutujen nuorisosukupolvien vahvistamiseksi.

Färsaaret isännöi puheenjohtajakaudella *Generation North Atlantic* -tapahtumaa, jossa nuoret kaikista kahdeksasta Pohjoismaasta kokoontuvat osallistumaan työpajoihin, esityksiin ja yritysvierailuihin ja saamaan inspiraatiota innovatiivisista lähestymistavoista ja alueellisesta kehittämisestä.

Lasten ja nuorten hyvinvointi

Aivan liian monet lapset ja nuoret Pohjolassa voivat huonosti, tuntevat syrjäytyvänsä tärkeistä yhteisöistä ja kantavat yhä enemmän huolta tulevaisuudesta. Meidän on levitettävä hyviä kokemuksia siitä, miten lapsia ja nuoria voidaan tukea terveellisen ja turvallisen kasvun takaamiseksi.

Varhainen tunnistaminen ja pahoinvoinnin ennaltaehkäisy ovat keskeisiä, jotta lapset ja nuoret saavat oikeaa apua ajoissa eivätkä koe pitkään kestävää pahoinvointia. Tanska ja Färsaaret haluavat samalla myös vahvistaa tiedon jakamista sosiaalialalla käytännössä toimivista lähestymistavoista, jotta lapsille ja nuorille voidaan luoda hyvät kasvuedellytykset.

Tanska ja Färsaaret järjestävät pohjoismaisen mielenterveysalan huippukokouksen, joka pidettiin ensimmäistä kertaa Tanskan, Färsaarten ja Grönlannin puheenjohtajakaudella vuonna 2015.

Tanska ja Färsaaret keskittyvät myös lasten ja nuorten hyvinvointiin käynnistämällä Tanskan hallituksen asettaman hyvinvointikomitean vuonna 2025 antamiin suosituksiin perustuvia toimia, joilla pyritään tavoittamaan lapset ja nuoret sekä muut alan asiaankuuluvat toimijat.

Tanska ja Färsaaret pyrkivät myös vahvistamaan kansanterveyttä Pohjolassa panostamalla muun muassa lasten ja nuorten tupakka- ja nikotiinituotteiden kulutuksen ehkäisemiseen.

Haitallinen sisältö ja lasten ja nuorten suojeleminen

Digitaalisten alustojen haitallinen ja laiton sisältö on nykyään suuri haaste erityisesti lapsille ja nuorille. Lapsia ja nuoria on suojeltava yhä enemmän riippuvuutta aiheuttavilta algoritmeilta, epäeettisiltä liiketoimintamalleilta sekä laajamittaiselta tiedonkeruulta ja profiloinnilta. EU:n digitaalinen sääntelykehys on siksi toden teolla koetuksella Pohjolassa. Tanska ja Färsaaret käyvät poliittista keskustelua siitä, mitä voimme tehdä edelleen lasten ja nuorten suojelemiseksi, kuten myös siitä, voiko alue digitaalisena edelläkävijänä edistää hyviä käytäntöjä ja konkreettisia ratkaisuja. Tämä koskee myös EU-lainsäädännön ja alan tulevan lainsäädännön täytäntöönpanoa, mikä voisi inspiroida muuta Eurooppaa.

Lapset ja nuoret digitaalisella aikakaudella

Digitalisaatio on muuttanut lasten ja nuorten elämää. Uusien teknologioiden, sosiaalisen median, tekoälyn ja digitaalisten taitojen tarpeen myötä lapsia ja nuoria on opetettava pohtimaan kriittisesti sitä, miten he käyttävät teknologiaa ja navigoivat digitaalisessa maailmassa. Pohjolassa asuvia lapsia ja nuoria on suojeltava digitaalisella aikakaudella.

Tanska ja Färsaaret nostavat puheenjohtajakaudellaan esiin myös lasten ja nuorten **ruutuajan**. Tämä koskee paitsi kielteisiä seurauksia, joita lisääntyneellä ruutuajalla voi olla lapsille ja nuorille, erityisesti myös lasten ja nuorten turvallisuutta verkossa. On tärkeää, että teknologian kehitys tukee ja edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja oppimista.

Kestävä työelämä

Meidän on turvattava ainutlaatuinen pohjoismainen työmarkkinamalli ja työehtosopimusjärjestelmä, jotka takaavat **turvallisen ja terveellisen työympäristön ja reilun kilpailun pohjoismaisilla työmarkkinoilla**. Mallissa on ominaista tiivis yhteistyö hallitusten, työnantajien ja työntekijöiden välillä toimivien ratkaisujen löytämiseksi, joilla voidaan varmistaa kilpailukyky ja työntekijöiden asianmukaiset olosuhteet. Samaan aikaan elämme alati muuttuvaa aikaa, jolloin pohjoismaisten työmarkkinoiden on jatkuvasti vastattava lukuisiin uusiin yhteisiin haasteisiin.

Pohjoismaisen työmarkkinamallin vahvistaminen

Tanska ja Färsaaret keskittyvät siihen, miten varmistetaan jatkossakin **pohjoismainen työmarkkinamalli**, jossa työmarkkinaosapuolilla on itsenäinen asema ja jossa käydään jatkuvaa vuoropuhelua työmarkkinamallin vahvistamisesta ja sen kattavuudesta. Tämä on erityisen tärkeää aikana, jolloin työvoiman saatavuudessa tapahtuu muutoksia. Nämä haasteet ovat Pohjoismaille yhteisiä, ja voimme oppia toisiltamme ja inspiroida toisiamme, jotta olemme paremmin varustautuneet tulevaisuuteen.

Työelämärikollisuuden vastaisten toimien vahvistaminen Pohjoismaissa

Tanska ja Färsaaret jatkavat pohjoismaista yhteistyötä **työelämään liittyvän rikollisuuden ja sosiaalisen polkumyynnin torjumiseksi**. Järjestäytyneet työolot ja reilu kilpailu ovat pohjoismaisten työmarkkinoiden perusedellytys. Kyse on oikeudenmukaisen ja vapaan liikkuvuuden varmistamisesta pohjoismaisilla työmarkkinoilla soveltamalla sovittuja palkka- ja työehtoja, joiden tehokkaasta täytäntöönpanosta huolehditaan ja jotka koskevat myös ulkomaisia ja lähetettyjä työntekijöitä.

Työelämärikollisuudesta on tullut kasvava haaste Pohjoismaissa. Tanska ja Färsaaret keskittyvät siksi siihen, että Pohjoismaat voivat vaihtaa kokemuksia ja parhaita käytäntöjä työelämärikollisuuden torjumiseksi.

Turvallinen kulttuuri- ja mediasektori

Kulttuurin valmiustila Pohjoismaissa

Nykyinen geopoliittinen tilanne korostaa **yhteisen pohjoismaisen kulttuurin** merkitystä, jota yhdistää luottamukseen, yhtenäisyyteen ja demokraattisiin arvoihin perustuva yhteisöllisyys. Tanska ja Färsaaret pyrkivät korostamaan kulttuurin merkitystä Pohjoismaiden yhteisöllisyydelle, ja tähän sisältyy kulttuuri, jolla vaalitaan pohjoismaista yhteenkuuluvuutta, identiteettiä ja demokraattisia arvoja.

Tanska ja Färsaaret tarkastelevat muun muassa sitä, miten Pohjoismaat voivat suojella ja tukea kulttuurielämää niiltä osin, jotka edistävät erityisiä pohjoismaisia ihmisarvoja ja yhteiskunnallisia arvoja. Tämä koskee muun muassa kulttuurin saatavuuden parantamista, aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön suojelemista, lasten ja aikuisten lukemisharrastuksen lisäämistä ja pohjoismaisen kielipolitiikan tukemista. Työtä tehdään tiiviissä vuoropuhelussa Baltian maiden kanssa, jotka muodostavat vahvan arvoyhteisön yhdessä Pohjoismaiden kanssa.

Kulttuuriteollisuuden tukeminen

Tanska ja Färsaaret haluavat osana kulttuurin vahvistamista kiinnittää erityistä huomiota kulttuurialan ammatteihin ja talouteen. Pohjoismainen kulttuuriteollisuus ei kuvaa yksinomaan innovaatioita ja kasvua, vaan kulttuuriteollisuudella vahvistetaan myös kulttuurin arvostettua brändiä, joka edustaa demokraattisia arvoja ja avoimuutta. Aikana, jolloin misinformaatio ja polarisoituminen leviävät, kulttuurista ja luovuudesta muodostuu taloudellinen ja strateginen väline, jota Pohjoismaat voivat hyödyntää entistä enemmän pohjoismaisten arvojen levittämiseksi.

Kulttuuriteollisuuden potentiaalin hyödyntämiseksi on lisättävä pohjoismaista yhteistyötä maiden rajojen yli ja pyrittävä kohdennetusti vahvistamaan pohjoismaisten kulttuuritoimijoiden läsnäoloa sekä kaikkialla Pohjolassa että kansainvälisillä areenoilla. Tanska ja Färsaaret aikovatkin tarkastella, miten Pohjolassa voidaan toimia strategisesti **kulttuuriviennin lisäämiseksi** erityisesti tässä geopoliittisessa tilanteessa.

Julkisten palvelujen sisällön lisääminen Pohjolassa

Tanska ja Färsaaret keskittyvät kulttuuriteollisuuden parissa tehtävässä työssä erityisesti eri medioihin. Pohjoismailla on vahvat perinteet julkisen palvelun sisällön luomisessa, jossa tavoitteena ei ole yksinomaan voitto ja viihde, vaan myös valistaminen ja kulttuurikasvatus. Viime vuosikymmeninä ulkomaiset suoratoistopalvelut ovat kuitenkin saavuttaneet merkittävän aseman sekä Pohjoismaiden että Euroopan markkinoilla. Pelkästään Netflixillä ja HBO Maxilla oli vuoden 2023 lopussa 7,7 miljoonaa tilaajaa eri puolilla Suomea, Ruotsia, Norjaa ja Tanskaa. Niiden valta-asema uhkaa pohjoismaista kulttuuriymmärrystä, kun paikallinen tarinankerronta, kielet ja kulttuuriset viitekohdat ovat vaarassa heiketä ulkomaisen sisällön hyväksi.

Julkisen palvelun sisältöä koskevan pohjoismaisen yhteistyön vahvistaminen voi auttaa varmistamaan kielellisen monimuotoisuuden, paikallisen sitouttamisen ja globaalit näkökulmat sekä Pohjoismaissa että muualla maailmassa. Ongelmaa ei voida ratkaista pelkästään kansallisesti, vaan siihen tarvitaan yhteistyötä ja strategista sitouttamista kaikkialla Pohjoismaissa.

Tanska ja Färsaaret keskustelevat asiasta ja käynnistävät aloitteita, joilla tuetaan julkisen palvelun sisällön lisäämistä ja laajentamista kaikkialle Pohjoismaihin ja muualle maailmaan. Työ pohjautuu työryhmään, josta kulttuuriministerineuvosto sopi Suomen ja Ahvenanmaan puheenjohtajakaudella.

Kuva Smyril Line. Martin Thaulow/Norden.org. Ólavur Frederiksen.

Pohjoismaiden liittolaisuus varmistettava muuttuvina aikoina

Tanskan ja Färsaarten ohjelmassa korostetaan maille yhteisiä prioriteetteja ja tavoitteita puheenjohtajakaudella 2026. Olemme vahvasti sitoutuneita pohjoismaiseen yhteistyöhön ja odotamme innolla yhteistyön jatkamista tulevalla puheenjohtajakaudella.

Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyö on arvokasta Pohjoismaiden asukkaille, ja se on ajan mittaan muokannut maailmanluokan alueen kehittymistä. Tästä on ollut etua asukkaille, jotka voivat elää yhteiskunnissa, joissa turvallisuus ja kestävyys ovat korkealla tasolla. Alueen historiallinen kehitys on kuitenkin vienyt yli puoli vuosisataa. Pohjola ei ole pysynyt paikallaan, vaan alue on kehittynyt ja liikkunut eteenpäin. Meillä on mahdollisuus pitää kiinni pohjoismaisuuden ytimeistä ainoastaan pysymällä kehityksen kulussa koko ajan mukana. Meidän on jatkettava ja varmistettava jatkuvasti, että yhteistyömme sekä muodoltaan että sisällöltään on parasta mahdollista.

Maailman muuttuessa on tärkeää, että Pohjoismaat löytävät jatkuvasti ja yhdessä uusia kestäviä ratkaisuja nykyisiin haasteisiin ja tuovat pohjoismaista näkökulmaa esiin kansainvälisillä foorumeilla. ***Pohjola: Yhdessä muuttuvina aikoina.***

Tietoja tästä julkaisusta

Pohjola 2026: Yhdessä muuttuvina aikoina. Tanskan ja Färsaarten Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajakausi 2026

PolitikNord 2025:720

ISBN 978-92-893-8341-7 (PDF)

ISBN 978-92-893-8342-4 (ONLINE)

<http://dx.doi.org/10.6027/politknord2025-720>

© Pohjoismaiden ministerineuvosto 2025

Etusivun kuva: Polina Kuzovkova / Unsplash

Julkaistu: Lokakuu 2025

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Pohjoismaiden ministerineuvosto on Pohjoismaiden hallitusten virallinen yhteistyöelin. Yhteistyöhön osallistuvat Tanska, Suomi, Färsaaret, Grönlanti, Islanti, Norja, Ruotsi ja Ahvenanmaa.

Vuonna 2019 Pohjoismaiden pääministerit julkistivat yhteisen vision, jonka mukaan Pohjolasta tulee maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä. Pohjoismaiden ministerineuvostossa tehtävä yhteistyö tukee vision tavoitteita priorisoimalla vihreää, kilpailukykyistä ja sosiaalisesti kestävää Pohjolaa.

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Nordens Hus

Ved Stranden 18

1061 Kööpenhamina

www.norden.org

Lisää pohjoismaisia julkaisuja on luettavissa osoitteessa

www.norden.org/fi/julkaisut